

LEIDRAAD BIJ PRAKTIJKVERHAAL (WOORDENSCHAT)

LEERJAAR

3de graad, 6de leerjaar

LEERDOEL

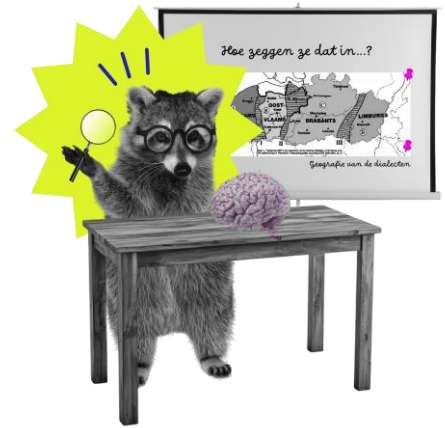
Aan woordenschat werk je niet enkel in taallessen, maar ook binnen thema's uit andere leergebieden. In deze les gebruik verkennen leerlingen nieuwe woorden over het klimaat om het onderwerp beter te doorgronden. Dat doe je aan de hand van een uitdagende, rijke tekst en de leesmethodiek *close reading*. Het doel van de les is dat de leerlingen aan het einde met de juiste woordenschat kunnen antwoorden op de prikkelende vraag: 'Hoe kan de aarde op een broeikas lijken als er geen glas over zit?'

DISCLAIMER

Deze downloadbare lesfiche is een beknopte leidraad bij het praktijkverhaal op www.klimintaal.be. Bezoek de website voor meer uitleg en extra tips.

Didactische Principes

De lessen van *Klim in taal* zijn opgebouwd rond zes didactische principes. Hieronder vind je een overzicht van hoe je de principes kunt toepassen in de les. Op de website vind je meer uitleg en praktische vragen bij elk principe.

 BETEKENISVOL	Je leerlingen leren niet zomaar een lijstje (schooltaal)woorden. Ze verkennen de woorden binnen hun context. Door herkenbare beelden en vergelijkingen te gebruiken, begrijpen je leerlingen niet enkel het woord maar ook het concept erachter.
 EXPLICIETE INSTRUCTIE	Je wisselt impliciet leren af met expliciete uitleg. Je legt nieuwe woorden uit met concrete voorbeelden, prenten of schema's, en <i>modelt</i> hoe je de betekenis van onbekende woorden uit de tekst kunt afleiden. Door vooraf te bepalen welke woorden uit de leestekst welke didactische aanpak nodig hebben, haal je het meeste uit je lestijd.
 INTERACTIE	Je laat je leerlingen de nieuwe woorden actief gebruiken in duo's. Door woorden te bespreken, uit te proberen en te herhalen, wordt hun begrip van de nieuwe woorden niet alleen breder, maar ook dieper.
 ONDERSTEUNING EN UITDAGING	Visuele schema's, woordkaarten en vergelijkingen met het dagelijks leven bieden houvast. Tegelijk worden sterkere leerlingen uitgedaagd om nuances te ontdekken en woorden bewust toe te passen.
 MOTIVATIE	Maak je leerlingen nieuwsgierig naar taal en inhoud. Koppel de woorden aan herkenbare en zorg dat de context prikkelt. Wat leerlingen interessant vinden, onthouden ze beter. Bovendien hebben je leerlingen de nieuwe woorden nodig om de tekst goed te begrijpen. Dat is een motiverender doel dan een woordenlijst uit het hoofd leren.
 TRANSFER	De woorden keren terug in verschillende contexten en vakken. Door hun kennis van het klimaat te koppelen aan taal, ervaren leerlingen dat woordenschat écht helpt om de wereld te begrijpen.

UITVOEREN VAN DE LES

Fase	
Vorbereiding en selectie	Scan de tekst vooraf op passages die voor jouw leerlingen uitdagend kunnen zijn. Bepaal welke woorden en concepten je vooraf toelicht, welke je tijdens het lezen laat ontdekken, en waar de woordenschatfocus ligt. 1. Achtergrondkennis ➡ Bereid leerlingen voor op kernconcepten die cruciaal zijn om de tekst te begrijpen (bv. broeikas/serre). Door vooraf beelden en vergelijkingen aan te reiken, verklein je de kloof tussen leerlingen met verschillende voorkennis. ➡ Laat andere informatie bewust door de leerlingen zelf ontdekken om hun leesstrategieën te activeren (bv. de effecten van UV-stralen). 2. Woordenschat De tekst bevat veel nieuwe woorden. Deel de woordenschat op in drie lagen en pas je instructie daarop aan: ➡ Basiswoorden (zon, aarde, lucht, temperatuur): doorgaans gekend; enkel herhalen indien nodig. ➡ Schooltaalwoorden (broeikas, beschermen, oppervlakte, uitstralen): essentieel voor tekstbegrip én bruikbaar in andere contexten; breng ze expliciet aan en herhaal ze regelmatig. ➡ Vaktaalwoorden (atmosfeer, broeikaseffect, koolstofdioxide, ozonlaag): verduidelijk ze met prenten en schema's. Woorden als thermosfeer en stratosfeer hoeven leerlingen niet actief te gebruiken, zolang ze die binnen de tekst begrijpen.

Voor het lezen	Bereid leerlingen voor op de tekst door doelgericht achtergrondkennis en woordenschat aan te reiken. Zo verklein je de kloof tussen leerlingen met verschillende voorkennis. ➡ Titel en beeld verkennen: bespreek de titel “Hoe hou je het hoofd koel op een warme planeet?” en vraag wat leerlingen al weten over een broeikas. Toon een afbeelding of korte video van een serre en leg uit waarom ze warmte vasthoudt. Laat leerlingen voorspellen waarom de aarde hiermee wordt vergeleken. ➡ Beelden koppelen aan voorkennis: gebruik het beeld van de aarde met een jas om de lagen van de atmosfeer te introduceren. Vraag: Waarom dragen wij een jas? en verbind dit met de beschermende functie van de atmosfeer. ➡ Sleutelwoorden aanbrengen: schrijf broeikas/serre, beschermen, oppervlakte, uitstralen op woordkaarten (Frayer-model). Voeg per woord een synoniem of afbeelding toe, formuleer een korte omschrijving en laat leerlingen per twee voorbeeldzinnen bedenken. Hang de kaarten zichtbaar op en laat ze overschrijven. ➡ Visuele steun voorzien: deel de leestekst en het blanco schema uit van de aarde met haar lagen. Dit schema wordt tijdens het lezen stap voor stap ingevuld als visuele kapstok. ➡ Leer-/leesdoel vastleggen: bespreek de titelvraag: ‘Hoe kan de aarde op een broeikas lijken als er geen glas over zit?’ en geef aan dat je leerlingen die vraag met de juiste woordenschat moeten kunnen beantwoorden.
Tijdens het lezen	Lees de tekst in drie rondes volgens de close reading-aanpak: Eerste ronde – modeling ➡ Lees de inleiding en eerste paragraaf luidop voor. Denk luidop na over wat je doet bij onbekende woorden: markeer kernwoorden, stel jezelf vragen, leid betekenissen af. Tweede ronde – duo-lezen ➡ Laat leerlingen in duo's per alinea lezen. Ze markeren kernwoorden, duiden moeilijke woorden aan en bespreken na elke alinea: Wat vertelt de auteur? Welke woorden begrijp je nog niet?

	Derde ronde – individueel lezen ➡ Laat leerlingen opnieuw lezen met de titelvraag in gedachten. Ze markeren passages die helpen om de vraag te beantwoorden en noteren kernideeën. Laat het invulschema na elke ronde aanvullen en bespreek kort wat al duidelijk en wat nog onduidelijk is.
Na het lezen	➡ Bespreek samen de centrale vraag en vul het schema klassikaal aan. 'Hoe kan de aarde op een broeikas lijken als er geen glas over zit?' ➡ Herneem de woordkaarten: moedig leerlingen aan om de nieuwe woorden te gebruiken bij hun antwoorden. ➡ Laat leerlingen in duo's zinnen schrijven bij afbeeldingen die aansluiten bij het thema. In elke zin verwerken ze minstens twee woorden uit de woordenlijst. Sessie 2 – Hoe wordt het in de tekst gezegd? Laat leerlingen de tekst herlezen met focus op tekststructuur. ➡ Ze markeren signaalwoorden (zoals daardoor, maar, omdat) en vullen in duo's een schema in met oorzaken en gevolgen. Sessie 3 – Wat is de diepere betekenis van de tekst? Laat leerlingen nadenken over de intentie van de auteur: ➡ Waarom gebruikt de schrijver het beeld van de broeikas? ➡ Wat is zijn bedoeling? ➡ Hoe verklaar je de titel nu je alles begrijpt? Laat hen afsluiten met een korte schrijftaak waarin ze de nieuwe woorden bewust toepassen.

Herhaling

- ➡ Herhaal en veranker de tien kernwoorden van dit thema doorheen de weken. Gebruik woordkaartjes per thema (elk met een eigen kleur) en verwijfs er regelmatig naar in andere vakken.
- ➡ Voorzie 'witte weken' waarin leerlingen woorden uit verschillende thema's combineren en opnieuw gebruiken in betekenisvolle opdrachten.
- ➡ Zo blijven de woorden actief in hun geheugen en leren leerlingen ze flexibel inzetten.

Wil je deze les inbedden, de inhoud verder verdiepen of sterke leerlingen blijven uitdagen? Bezoek de woordenschatkamer van de taalboomhut op www.klimintaal.be en ontdek alle verschillende mogelijkheden voor jouw klas!

WWW.KLiMiNTAAL.Be

een CAMPAGNE VAN

[vlaams
ta·lən·plat·form]
laat talen spreken

Vlaamse
overheid

